

Mobbning på nätet

AV JOHNNY LINDQVIST

Mobbning finns på många olika arenor, däribland internet. De flesta vuxna suckar ofta när mobbning på nätet kommer på tal. Den vanliga frasen är: ”Ska man behöva tänka på det här också.”

Mitt svar är: ”Ja det måste du, men du ska tänka bort ordet också.”

Mobbning på nätet är oftast intimt sammankopplat med den mobbningen som redan finns på skolan. Det är ofta samma personer som blir utsatta och det är samma personer som utsätter. Skolans roll på nätet kan ju diskuteras. Ska skolan behöva bry sig om det som har sitt ursprung vid datorn i hemmet? Men egentligen är svaret på den frågan ointressant, för i slutändan så är det pedagogen i klassrummet som får ta hand om det som skett, och reda ut det. Att som skola då inte utbilda sina anställda i hur den unga generationen använder nätet och hur mobbning på nätet ser ut kan nästan kallas oansvarigt.

En inställning som ofta bli tydlig när man pratar mobbning med vuxna är att mobbning som sker på skolan är ett vuxet misslyckande. Men mobbningen på nätet är barnens eget fel. De borde veta bättre, de borde lära sig annorlunda.

Men varför är det så?

I skolan så måste det finnas handlingsplaner både för akut och förebyggande mobbning. Likabehandlingsplanen är så obligatorisk att skolan till och med kan få böter om de inte har en. Men

hur många skolor har med ett kapitel om internetmobbning i sin likabehandlingsplan? Inte många skulle jag tro.

Under nästan sju år arbetade jag som föreläsare på stiftelsen Friends, där jag bland annat höll i utbildningar av skolors antimobbningsteam. Då satt vi ofta och gick igenom modeller för olika akutsamtal, både för utsättare och utsatt. Så här i efterhand så slår det mig att ingen av dessa heller var anpassade för att ta reda på om mobbningen även fanns på nätet, eller gav möjlighet att stödja den utsatte inte bara i skolan utan även på internet.

De vanligaste formerna av mobbning på nätet är oftast lika de vanligaste i skolan, nämligen:

- Skitsnack
- Ryktesspridning
- Inte bli inbjuden

Till dessa kommer också bildproblematiken, att man för att hämnas och/eller skämta lägger ut bilder på nätet.

”Jag är inne på nätet mycket, spelar WoW, World of Warcraft, med kompisar mest. Ibland är vi inne i stan på ett LAN-café, då sitter vi hela lördagen. Jag har spelat i 1-2 år nu och blivit skickligare. Nackdel? Att jag inte har så mycket tid att vara ute och göra annat. Det är svårt att ta sig tid.”

Erik 14 år

Det som är så farligt när man lägger ut saker på nätet, oavsett om det är bilder eller texter, är att spridningseffekten är så mycket större än i det icke digitala livet. Faran med den sortens spridningseffekt är dock något som de vuxna inte riktigt förstår, och därför inte kan förmedla till barnen och ungdomarna.

Förebygga mobbning

För att förebygga mobbning på internet anser jag att det inte behövs helt nya strategier, utan snarare att man omarbetar de man har. Hur kan vi då se över skolans befintliga antimobbningsarbete för att anpassa det till nätet?

Vi behöver inte uppfinna hjulet igen.

Jag anser att mobbning på nätet kan förebyggas och motarbetas på samma sätt som mobbning på skolgården. Den stora utmaningen ligger dock i att skolgården känner alla till. Man vet hur den ser ut, var den ligger och vilka som brukar vara där. Det är lite annorlunda när man talar om nätet. Det är många pedagoger i skolan, och föräldrar också för den delen, som inte har en aning om hur en community fungerar, eller ens vet hur en chatt fungerar.

Att ha dessa basala kunskaper om ung digital kommunikation anser jag är nödvändigt för att kunna möta och förstå dagens unga bättre.

Att bara prata om mobbning på nätet blir svårt om man inte samtidigt tar hänsyn till den situationen som finns på skolan. Så ta med nätet i ert förebyggande arbete, låt barnen/ungdomarna själva få vara med och skapa bra förutsättningar för vuxna att veta mer om nätet.

Oavsett vad man tycker om den digitala kommunikationen så är den ständigt närvarande. Det går inte att stänga av på samma sätt som man är van vid.

Så vad kan man som skola göra för att förebygga detta?

SKAFFA KUNSKAP OM NÄTET

Det första steget är att skaffa sig insikter och kunskap om hur unga använder nätet som en del av sitt liv. Nätet är inget man gör utanför sina vanliga rutiner, utan det är en del av de dagliga rutinerna. Man kollar hur sina kompisar mår, vad de ska göra. Man tittar på bilder från helgens fester och aktiviteter. Man skriver i sin blogg/dagbok om hur man mår, vad man gjort och vad man ska göra. Man håller sitt stora nätverk vid liv dagligen, både i datorn och i mobilen.

Och det är inget litet nätverk man måste hålla reda på. Enligt en undersökning från MTV som heter Circuits of cool, så har en tonåring i snitt 90 kontakter i mobilen, 43 på Messenger och ytterligare minst 50 på ett community. Man kan även, om man surfar ut, se att oftast finns det närmare 200 kontakter på kompislistan på deras community.

Med det i åtanke så kan man ana just spridningseffekten, man har direkt kontakt med så många människor hela tiden, både de man valt att ha kontakt med och de som man kanske inte valt.

Dan Olweus definition av mobbning är: "Mobbning är när man utsätter en eller flera för negativa handlingar upprepade gånger under en längre tid."

Att översätta den definitionen till nätet kan ibland bli lite problematisk då hand-

”Jag visade mig i web cam för en kille, som säger han är 14 (vet ej om det är sant) ... jag är nu rädd att han lägger ut det på internet eller vad som helst. Jag vet ej varför jag gjorde det, jag tror att det kändes som om jag var vacker, asså det va ett himlans tag sen en kille sa att jag va fin eller så ... Jag vet att det var fel o så”

Tjej 13 år

lingarna på nätet oftast är engångshändelser, dvs. man lägger upp en bild eller text en gång. Men den blir däremot spridd/läst/kommenterad upprepade gånger.

En bild på nätet kan, om det vill sig illa, finnas kvar där hela ens liv. Den kunskapen är viktig att förmedla till dagens unga. Att man verkligen förstår att det som publiceras på nätet snabbt bli allmän egendom.

Mobbning och kränkningar på nätet handlar ofta om okunskap. Att man inte riktigt vet vad som händer med det jag skriver och skickar iväg. Alla vet ju att man inte ska vara elaka mot varandra, men det är svårt att få grepp om att det är människor på andra sidan skärmen när man sitter ensam i sitt rum.

INTERNET I UNDERVISNINGEN

Kan man få in någon form av internetkunskap i livskunskapen? Att prata om värderingar är skolan bra på, så varför inte sätta sig ner med det arbetsmaterialet man har och se hur kan vi även få in nätet i detta.

En annan sak att som skola ha med sig i denna fråga är att mobbning på nätet för med sig en positiv sak, om man nu kan

använda det uttrycket, och det är att informationen sparas. Allt man gör på nätet lämnar spår efter sig. Varje inlägg man skrivit och mejl man skickat finns faktiskt kvar. Som skola kan man informera sina elever om att alltid spara kränkande texter/bilder som skickas till dem. Man kan nämligen nästan alltid ta reda på varifrån det är skickat. Varje dator har en unik så kallad IP-adress, den är att jämföra med ett fingeravtryck. Har man IP-adressen kan man se från vilken dator materialet blivit skickat.

Ibland stannar det dock vid tankar om förändring för att personalen inte har tillräckliga kunskaper om nätet. Då tycker jag man ska fråga de riktiga experterna, barnen. Låt era elever ha workshop med er om hur de använder nätet. Jag tror de skulle bli glada och stolta över att få visa upp en del av sitt liv för er. En del av sitt liv som väldigt få vuxna frågar om.

Att sedan även få med föräldrarna på det taget skulle vara lyckosamt. Så kan skolan tillsammans med föräldrarna prata förebyggande åtgärder mot mobbning på nätet. För som jag var inne på tidigare så sker mobbningen oftast från hemmets datorer, men det är skolan som får ta tag i problemen.

Det är arenorna som är nya, inte sättet att mobbas.

Johnny Lindqvist och Ewa Thorslund har skrivit en boksom heter *Unga och Integritet på nätet*. Boken riktar sig till pedagoger, eller andra viktiga vuxna i barns närhet och kan laddas hem gratis som pdf på länken http://www.iis.se/docs/UngasIntegritet_webb.pdf